

מראי מקומות מפעל עמוד וחזרה

מראי מקומות- שבת ג.

(א) **בבא דרישא פטור ומותר- הק' תוס'**, איך שייך לומר שהוא מותר, הרי הא עובר על לפני עור, ואפ"ל אם מיירי שהי' יכול ליטלו אפ"ל אם לא הי' בידו, וא"כ אי"ז חשיב תרי עברי דנהרא, וא"כ אין כאן לפני עור, מ"מ איכא איסור דרבנן, שהרי חייב להפרישו מאיסור. ותי' דמיירי שהי' העני (למשל) נכרי, והי' ג"כ החפץ של הגוי (דאל"כ הרי הוא עושה מלאכה בשביל ישראל), וא"כ אין שייך לפני עור בזה כלל. אבל ה**רא"ש** הביא דבאשכנז היו מורין לאיסור אף בשל גוי, דעכ"פ אי' איסור מראית עין, דאין הרואה יודע שהוא חפץ של גוי. ולכן פי' ה**רא"ש** דא"נ, איכא איסור לפני עור, ומה דאמרי' דפטור ומותר, היינו מצד איסורי שבת, אבל ודאי מעשה זו אסור לעשותה. והק' **רעק"א**, אם סכ"ס אסור, מאי נפק"מ דמותר משום שבת. ותי' דהא קיי"ל דמומר לדבר א' אינו מומר לכה"ת כולה, אבל מומר לחלל שבת בפרהסיא הוא מומר לכה"ת כולה, ושחיטתו פסולה. ולזה אמרי' פטור ומותר משום שבת, ולכן אינו נחשב מומר לחלל שבת בפרהסיא, ושחיטתו כשרה.

(ב) **והא אמר שמואל כל פטורי דשבת פטור אבל אסור, וכו'- כ' השפת אמת** דיש מוכיחין מכאן דמה דאמרי' דאין למדין מן הכללות, היינו דוקא במשנה וברייתא, אבל לא במימרא דאמורא, דאל"ה לא פריך מידי, דהא כאן י"ל דפטור ומותר, דאין למדין מן הכללות. אבל כ' דה**יד מלאכי** הביא מח' הראשונים בזה. ולכן כ' השפ"א דמה דאמר שמואל דרק ג' אלו הוי פטור ומותר, היינו דבלי ראי' אין להתיר, ובג' אלו איכא ראי' שהם מותרים לכתחלה, וכמו שהוכיח לקמן (ק"ז), וא"כ הק' דכאן הא אין ראי' דמותרים, ואיך אמרי' דמותר.

(ג) **פטורי דאתי לידי חיוב חטאת קחשיב- נח' הראשונים** בביאור דבר זה. **רש"י** פי' דהיינו עקירות, דבהן שייך למגזר, כיון דשייך שיבואו לידי חיוב חטאת, אבל בהנחות גרידא אין לגזור, דלא שייך שיבואו לידי חיוב חטאת. ומ**רבותיו** הביא לפרש דכל פשיטות יד, בין מלאה בין ריקנית, הוא חשיב תחלת מעשה, וזהו מה שאסרו. ה**ר"ן** (א). פי' בשם אחרים דדוקא הנחות קא חשיב, דהנחה מביא בעלמא לידי חיוב חטאת, והיינו חידוש התנא, דהמניח פטור, אע"פ שנגמר המלאכה על ידו. וע' **בבעל המאור** (א). וכן אי' **ברשב"א**, דמשמע דביארו דפטורי דאתי לידי חיוב חטאת היינו מי שעושה ההכנסה או ההוצאה, דהיינו דעיקר המעשה הי' על ידו, אלא דחסר העקירה או ההנחה. ויש לדון בכוונת **תוס'**, האם כוונתו כרבותיו של **רש"י**, דמשמע דהפשיטות יד הוא העיקר משום שהוא תחלת המלאכה, או כבעל המאור, דהפשיטות הוא העיקר משום שהוא עושה עיקר ההוצאה.

(ד) **והא אתעבידא מלאכה מבינייהו- כ' תוס'** דזה לא קאי על מתני', אלא קאי אמאי דקאמר דפטורי דאתי לידי חיוב חטאת קתני, אבל חטאת לית בהו, כיון דאתעבידא מבינייהו. אולם הק' **המהרש"א**, למה באמת לא הק' כן על מתני', דהא לכאור' מבואר דאף היכא דאתעבידא מלאכה מבינייהו דשניהם פטורין. ותי' דהי' שייך לומר דבאמת המניח חייב, כיון שנעשה המלאכה מבינייהו, ונגמר המלאכה על ידו, ומה דאמרי' שניהם פטורין, היינו שני העוקרים בב' ציורים של בבא זו. אבל עכשיו דאמרי' דלא מונה במתני' אלא פטורי דאתי לידי חיוב חטאת, ונכלל בזה גם מי שהמלאכה נגמר על ידו, א"כ שפיר הק' דהא אתעבידא מלאכה מבינייהו [ולכאור' זה לא מספיק לשי' **רש"י**, דס"ל דפטורי דאתי לידי חיוב חטאת היינו דוקא העוקרים, דהא א"כ אין ראי' כלל דהמניח באמת אינו חייב חטאת, וצ"ע].

(ה) **שנים שעשאוה פטורים- כ' המצפה איתן**, דאף דמיעוט זה כתי' בפ' קרבן, מ"מ אינו רק פטור מחיוב קרבן, אלא פטור לגמרי, וכל האיסור הוא רק מדרבנן (וכן מבואר **ברש"י** על המשנה, דאינו אלא מדרבנן).

(ו) **ידו לא ניית- פרש"י**, הלכך, כי הוציאה, לא עקר מידי, ואין דרך הוצאה בלא עקירה והנחה. וכ' **התוצאות חיים** (ז, ד') דלכאור' משמע מדברי **רש"י** דהמוציא בלא עקירה והנחה, עשה הוא מלאכת הוצאה, רק דפטור הוא משום שעשאה שלא כדרכה. וע"ש מה שתמה ע"ז, וכ' לפרש דברי **רש"י** באו"א, דבאמת ס"ל ל**רש"י** דאף דידו לא ניית,

מראי מקומות מפעל עמוד וחזרה

מ"מ יש כאן עקירת הדבר ממקום הנחה, אבל מ"מ יש עוד תנאי של עקירה, שיהי' באופן דרך הוצאה, ו"עקירת היד" לא הוי במשכן, וא"כ עקירה זו לא חשיב כדרכה, ופטור מטעם זה.

(ז) **ידו לא נייה- פרש"י**, דגופו נייה ע"ג קרקע, והויא עקירה. ודייק **תוס'** מזה דמשמע מרש"י דהחסרון דידו לא נייה, היינו משום דאינו ע"ג קרקע, וא"כ, אף אם גופו וידו במקום א', ג"כ הוי ידו לא נייה, ואם מניח על ידו או עוקר מידו, אי"ז כלום, לפי שאין ידו נייה. וכ' תוס' דאין שייך לומר כן, שהרי במתני' מבואר דאם עוקר העני מידו של בעל הבית, זה חשיב עקירה, אף דהוי בידו של בעל הבית. ולכן כ' תוס' לבאר דמה דאמר' דידו לא נייה, היינו משום דידו בתר גופו גריר, ולכן אינו חשיב מונח ברשות אחר. וליישב דעת רש"י, כ' **הראש יוסף** דצ"ל דס"ל לרש"י דודאי שאני כשעושה מעשה, דהיינו שעני עוקר מיד בעל הבית, ממקום ד' (דידו חשובה ד'), או הניח ליד בעל הבית, הוה הנחה ועקירה, ואע"ג דידו של אדם לא הוה הנחה ממש, מ"מ מניח החפץ או עוקר מד', משא"כ בהטעינו חבירו לידו, והוציא ידו לחוץ, לא עשה מעשה בגוף החפץ, וגם לא עקר רגליו כלל, רק בידו, עקירת ידו לחוץ לא הוי עקירה.